

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΠΟΧΗ

Δείγμα πολιτισμού μιας χώρας αλλά και μια κοινωνίας αποτελεί και η προσήλωση στην παράδοση και σε καθετί παραδοσιακό που σχετίζεται επιπλέον με τα ήθη και έθιμα του. Παράδοση εννοούμε το σύνολο των στοιχείων του παρελθόντος του πολιτισμού, που διασώζονται γραπτά ή προφορικά και αυτή δεν είναι μονοσήμαντη. Έχει πολλούς κλάδους: γλωσσική παράδοση, πνευματική (ήθη, έθιμα, δημοτικό τραγούδι, παροιμίες, μυθοπλασία κ.τ.λ.), οικιστική παράδοση (χωριά και μεμονωμένα κτίσματα), λαϊκή οικοτεχνία, ενδυματολογία, χοροί, γιορτές, πανηγύρια κ.τ.λ. Το πλάτος της καλύπτει τόσες πτυχές όσες και η ζωή, από τη χαρά ως το θάνατο. Έτσι διασώζει το ύφος με το οποίο ένας λαός ζει την καθημερινότητά του. Η λέξη παράδοση είναι παράγωγο ουσιαστικό του ρήματος «παραδίδωμι» που σημαίνει δίνω στα χέρια κάποιου, εμπιστεύομαι κάτι σε κάποιον. Είναι δηλαδή η παράδοση μια διαδικασία, μια μεταβίβαση – συνήθως προφορική – με την οποία μεταφέρονται από τη μια γενιά στην άλλη ήθη, έθιμα, γνώσεις ή δοξασίες και έτσι διαιώνίζονται. Οι πολιτιστικές αξίες του παρελθόντος, που έδωσαν το ιδιαίτερο χρώμα, που διαμόρφωσαν τα διακριτικά στοιχεία του ελληνικού λαού αποτελούν την ελληνική παράδοση. Οι αξίες αυτές εξακολουθούν και σήμερα να ριζώνουν στον πολιτιστικό μας χώρο και να προσθέτουν στο παρόν στοιχεία από τις εθνικές μας ρίζες. Γνωρίζουμε ότι ένας πολιτισμός δε χάνεται αν οι άνθρωποι κρατούν τα στοιχεία της πολιτιστικής τους ταυτότητας, αν μπορούν να διαδώσουν και να μεταδώσουν, αν μπορούν να τηρούν τα ήθη, έθιμα και τις παραδόσεις. Γι' αυτό το λόγο καλό είναι να δούμε παρακάτω τη διαχρονική αξία της παράδοσης αλλά και το θετικό της ρόλο στην πολιτιστική καλλιέργεια ενός τόπου.

Η ελληνική παράδοση, λοιπόν, είναι τα λαϊκά δημιουργήματα που τα ονομάζουμε λαϊκό πολιτισμό, όπως τα ήθη και έθιμα, δημοτικά τραγούδια, παραμύθια, παραδόσεις, διάφορα κτίσματα, η γλώσσα, το ντύσιμο, οι θρησκευτικές παραδόσεις, αλλά κι ό,τι επιβίωσε από παλιότερες εποχές και συνθέτει το νεοελληνικό ήθος και ύφος ζωής, τον τρόπο που αντιμετωπίζει τη ζωή και τον κόσμο ο νεοέλληνας, όπως η περηφάνεια, η αγωνιστικότητα, η αγάπη για την ελευθερία κ.τ.λ. Η παράδοση είναι η αλυσίδα που συνδέει τις γενιές μεταξύ τους. Με την παράδοση χάσμα δεν υπάρχει. Η γενιά μας συνδέεται με τις προηγούμενες αλλά και με εκείνες που θα έρθουν. Συνάμα αποτελεί και προϋπόθεση για την ύπαρξη του πολιτισμού. Γιατί ποτέ ο πολιτισμός μιας γενιάς δε δημιουργείται από το μηδέν. Ριζώνεται στο πολιτισμό των γενιών που πέρασαν. Ένας λαός που έχει ξεχάσει την παράδοση είναι σαν τον άνθρωπο που έχει χάσει το μνημονικό του, που έχει πάθει αμνησία. Η άγνοια της αξίας των παραδόσεων μας μπορεί να σημαίνει την απώλεια της πραγματικής μας ταυτότητας – της δικής μας και των παιδιών μας. Όπως έλεγε κι ο Γιάννης Ρίτσος: αν σβήσεις ένα κομμάτι απ' το παρελθόν, είναι σα να σβήνεις ένα κομμάτι από το μέλλον. Ιδιαίτερα σήμερα, που ο βιομηχανικός πολιτισμός έχει μια οικουμενικότητα που καταργεί όλες τις διαδικασίες επιλογής, επιβάλλεται η ένταξη στον οικουμενικό πολιτισμό να συνδυάζεται με τη στερεότητα που εξασφαλίζει η παράδοση, ώστε οι κίνδυνοι της εξαφάνισης στο ευρύτερο σύνολο να παραμερίζονται. Είναι απαραίτητο το μπόλιασμα της τεχνολογικής εξέλιξης με τα παραδοσιακά στοιχεία. Μας χρειάζεται, λοιπόν, η παραδοσιακή γνώση, για να κρατήσουμε την ιστορική μας φυσιογνωμία. Γιατί οι παραδόσεις δημιουργούν μια βάση ασφάλειας και στήριξης στα παιδιά μας. Διατηρούνται αλώβητες αξίες και αρχές, παρά την απόλυτη βιομηχανοποίηση, τη ραγδαία αστικοποίηση, το σύγχρονο τρόπο ζωής και την εξέλιξη της τεχνολογίας. Γι' αυτό η πολιτιστική μας κληρονομιά μοναδική και αναντικατάστατη μέσα στους αιώνες, μας επιφορτίζει με την ευθύνη της διατήρησης και διαφύλαξής της.

Το στοίχημα βέβαια είναι με ποιο τρόπο η παράδοση θα συμβάλλει στην εξέλιξή μας ως άτομα και ως κοινωνία. Και βέβαια αυτό γίνεται, όχι μόνο με την αντιγραφική τήρηση των παραδοσιακών αξιών, αλλά με την αναγνώριση και εμπέδωση των καλών τους στοιχείων, που

θα μπολιάζονται στο δικό μας πολιτισμό. Παράδοση δε σημαίνει οπισθοδρόμηση, ούτε αποσυνδέεται από την πρόοδο, αλλά εξελίσσεται, βιώνοντας τις τρεις διαστάσεις του χρόνου (παρελθόν – παρόν – μέλλον) και συνδέεται με την έννοια της συνέχειας των στοιχείων εκείνων που έχουν τη δυνατότητα να επιζήσουν. Γιατί η ζωή του ανθρώπου δεν είναι ποτέ στατική, δεν είναι στάσιμη. Με την παράδοση κρατούμε αυτό που έχουμε και προσθέτουμε αυτό που δημιουργούμε. Μπορούμε να διατηρήσουμε ζωντανές τις παραδόσεις μας, απορρίπτοντας κάποια ξεπερασμένα στοιχεία, εντάσσοντας τα γνήσια τα ουσιαστικά και αυθεντικά στη σημερινή πραγματικότητα. Για κάθε λαό δύναμη και συστατικό του στοιχείο είναι και η παράδοση και η δημιουργία. Όταν μεταξύ παράδοσης και δημιουργίας, συντηρητικότητας και προοδευτικότητας βρεθεί ισορροπία, τότε το έθνος ζει με σταθερότητα, γιατί τότε το παρελθόν επιδρά δημιουργικά στο παρόν.

Στη σημερινή εποχή , αυτή η ισορροπία τείνει να χαθεί, με αποτέλεσμα να φτάσουμε σε κρίση των παραδοσιακών μας θεσμών , αυτών που οι πρόγονοί μας διαφύλαξαν ακόμη και με τη ζωή τους. Ιδιαίτερα οι νέοι , που αποτελούν την ελπίδα και το μέλλον της κοινωνίας, δείχνουν να απομακρύνονται από την παράδοσή μας κι αυτό είναι κάτι που πρέπει να μας ανησυχεί. Γιατί όμως οι νέοι οδηγούνται σ'αυτήν την κατεύθυνση; Αν θέλαμε να αναζητήσουμε τις αιτίες αυτής της απομάκρυνσης, θα τις βρίσκαμε στη ξеноμανία και στο μιμητισμό ξένων προτύπων(μουσική,ενδυμασία, τρόπος ζωής κ.λ.π.) Όταν καθημερινά βομβαρδιζόμαστε από τα Μ.Μ.Ε. με ξενικές επιρροές όπου οπισθοδρομικό είναι κάθε τι παραδοσιακό και μοντέρνο οτιδήποτε ξένο, αναπόφευκτα περνάει αρνητικά και το μήνυμα αυτό στους νέους. Τα ΜΜΕ έχουν μια τρομερή ικανότητα στη χειραγώγηση και δημαγωγία των ακροατών. Έτσι, όταν καθημερινά προβάλλουν ένα ξενόφερτο τρόπο ζωής βασισμένο στην υλική ευμάρεια, το μόνο που πετυχαίνουν είναι η προβολή λανθασμένων προτύπων ζωής που έχουν ως σκοπό να μετατρέπουν τον άνθρωπο σε ένα άβουλο πλάσμα που προσπαθεί όσο περισσότερο μπορεί να ικανοποιεί τις προσωπικές του ανάγκες αδιαφορώντας για τον συνάνθρωπο και τις παραδοσιακές αξίες.

Στο σημείο αυτό όμως θα κάνουμε μια παρένθεση και θα τονίσουμε ότι μόνο ορισμένα τοπικά κανάλια , ενισχύουν την παράδοση δείχνοντας την ιστορία ενός τόπου, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ήθη και έθιμα και θα πρέπει να τους συγχαρούμε γι'αυτό και φυσικά να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους και τα άλλα κανάλια με την μεγαλύτερη ακροαματικότητα . Σημαντική επίσης αιτία της απομάκρυνσης από την παράδοση είναι η έλλειψη αυτής της έννοιας από την εκπαίδευση. Ο λαϊκός μας πολιτισμός δεν υπήρξε ποτέ μέρος της διδακτέας ύλης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Και τα μαθήματα που σχετίζονται άμεσα με την παράδοση, όπως ιστορία, αρχαία ίσως να γίνονται με τυποποιημένη απωθητική προσέγγιση κι όχι τόσο βιωματικά. Τα λαϊκά πανηγύρια που λαμβάνουν τόπο στα χωριά, ενώ αποτελούν κύριο συστατικό της διαίωνισης της ελληνικής παράδοσης, τυγχάνουν απαξίωσης και χλευασμού από τους νέους της «πόλης».

Επίσης πολλοί γονείς ποτέ δεν μίλησαν ή δε μιλάνε στα παιδιά τους για τον τόπο καταγωγής τους, τις ρίζες τους, τα ήθη και τα έθιμα τους. Με αυτό τον τρόπο οι γονείς απωθούν τα χρόνια του φτωχού πολιτισμού που βίωναν. Αν και φτωχά και δύσκολα όμως τα χρόνια εκείνα, η αναφορά στο τότε πολιτισμό γαλουχεί καλύτερα τη νέα γενιά καθώς ενέχει ήθη και αξίες πολύ πιο αθώες από τη σημερινή περίοδο.

Η τεράστια ανάπτυξη επιστήμης – τεχνολογίας, καλλιεργεί ένα τεχνοκρατικό πνεύμα και παράλληλα δημιουργεί ταύτιση της παράδοσης με τη στασιμότητα, κι αδυναμία της παράδοσης να αναμετρηθεί αποτελεσματικά με τα σύγχρονα προβλήματα. Με την ανάπτυξη αυτή

ενισχύεται κι η παγκοσμιοποίηση που με τη σειρά της φέρνει πληθώρα ερεθισμάτων, νέα πρότυπα.

Παρατηρώντας, λοιπόν, τα αίτια που οι νέοι απομακρύνονται από την παράδοση, άμεσα τίθεται το ερώτημα τι κάνουμε όλοι εμείς γι' αυτό και με ποιους τρόπους θα μπορέσουμε να φέρουμε την επανασύνδεσή τους με αυτήν. Η χώρα μας με τη μακρύτερη πολιτιστική διαδρομή επιβάλλεται να δραστηριοποιηθεί και να διαφυλάξει τον πολιτισμό της αλλά και να τον προβάλλει με ευαισθησία και υπευθυνότητα στους άλλους λαούς. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι αποτελούν γερά στηρίγματα της ελληνικής παράδοσης. Γιατί διατηρούν και προβάλλουν το λαϊκό μας πολιτισμό αλλά και το μεταβάλουν από μουσειακό είδος σε ζωντανό οργανισμό. Με τις εκδηλώσεις τους κάνουν πιο σαφείς τις ιδέες που αποκρυσταλλώνουν την ελληνική κουλτούρα αλλά και σταθεροποιούν τις πανανθρώπινες αξίες, οδηγώντας τους μακριά από την πολιτιστική αλλοτρίωση.

Ένας άλλος θεσμός που συμβάλλει στη γνώση του παρελθόντος, τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης αλλά και την ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και κρίσης είναι τα μουσεία. Αυτά είναι τα θησαυροφυλάκια του παρελθόντος, όπου προβάλλεται η πορεία ενός λαού. Το Υπουργείο Πολιτισμού με ευαισθητοποίηση πρέπει να στηρίξει οικονομικά και ηθικά όλες τις προσπάθειες που γίνονται για την αναβίωση των παραδοσιακών αξιών. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι σε θέση να αξιοποιήσει το δυναμικό του λαϊκού μας πολιτισμού δημιουργώντας πολιτιστικούς φορείς και οργανισμούς, όπου θα εκφράζονται όλες οι μορφές του.

Καταλυτικός είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης για την εξοικείωση των νέων με την παράδοση. Μαθήματα όπως η ιστορία, η νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία πρέπει να διδάσκονται με βιωματικό τρόπο. Να μην αντιμετωπίζονται από την καθαρά χρησιμοθηρική και βαθμοθηρική τους πλευρά. Το σχολείο μπορεί να βοηθήσει το νέο να αποκτήσει βιωματική σχέση με την εθνική μας κληρονομιά. Να επιτευχθεί η ελκυστική προσέγγιση της παράδοσης (νέα βιβλία) μέσα από πλήθος μαθημάτων και δραστηριοτήτων, βιωματική επαφή με την παράδοση (περισσότερες επισκέψεις σε μουσεία, αθρόα συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις), κριτική μελέτη της πρόσφατης ιστορίας (υπέρβαση της αρχαιολατρίας) Επίσης να δοθεί έμφαση σε επιστήμες όπως η λαογραφία, κοινωνική ανθρωπολογία, ιστορία τέχνης, θεσμική και οικονομική ενίσχυση του ρόλου τους. Αλλά και η οικογένεια πρέπει να προτρέπει τα παιδιά να συμμετέχουν σε ανάλογες εκδηλώσεις και δραστηριότητες. Υπάρχουν αρκετοί τοπικοί πολιτιστικοί σύλλογοι όπου μπορούν να συμμετέχουν τα παιδιά και να αποκτήσουν έτσι πνεύμα πολιτιστικής συνείδησης. Ακόμη καλό είναι να ενισχυθεί η περιφέρεια, έτσι ώστε να έχουμε αποκέντρωση, προώθηση της τοπικής κληρονομιάς και πολιτιστικής πρωτοβουλίας. – Καταλυτικός είναι και ο ρόλος πνευματικών ανθρώπων που με την παρουσίαση βιβλίων, με διαλέξεις, μπορούν να φέρουν τους νέους πιο κοντά στην παράδοση.

Εξάλλου κι οι πρωτοβουλίες καλλιτεχνών δύναται να επιφέρουν τη σύνδεση παραδοσιακής τεχνοτροπίας με σύγχρονη θεματολογία (μουσική, ζωγραφική, θέατρο).

Τέλος δεν είναι λίγα τα άτομα που με τον προσωπικό τους μόχθο, την αγάπη τους και το μεράκι τους προσφέρουν τις ιδέες τους και την ψυχή τους στην υπόθεση του λαϊκού πολιτισμού και της παράδοσης.

Η αποκατάσταση, λοιπόν, της παράδοσης στη θέση που της αξίζει στη νεοελληνική κοινωνία μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν λάβουμε υπόψη όλα τα παραπάνω. Συνοψίζοντας, οι νέοι είναι απαραίτητο να στραφούν προς την παράδοση για την υιοθέτηση των σωστών προτύπων στη πορεία της ζωής τους. Αυτό θα το πετύχουν με την επίγνωση της καταγωγής τους, των ηθών και των εθίμων τους μέσα από τα παραδοσιακά τραγούδια τους παραδοσιακούς χορούς και τις λαϊκές τέχνες γενικότερα. Κι είναι σημαντικό για τα παιδιά να μαθαίνουν από μικρά να βιώνουν τα σπουδαία κι ωραία έθιμα και τις παραδόσεις μας. Να μην τα θεωρούν συντηρητικά και αναχρονιστικά, ούτε να υποτιμούν και να αμφισβητούν την αξία τους.

Ελπίζουμε ότι με την ατομική και συλλογική προσπάθεια θα μεταδώσουμε και στις επόμενες γενιές όσα δημιούργησαν οι πρόγονοί μας.

Γιατί πιστεύουμε ότι παράδοση δε σημαίνει οπισθοδρόμηση, αλλά πηγή γνώσεων, αρχών και αξιών από το παρελθόν για μια σωστή πορεία στο μέλλον.

Στο σημείο αυτό που, μια και αναφερόμαστε στην παράδοση, θα ήταν παράλειψη αν δεν κάναμε μια αναφορά στην Αετομηλίτσα. Η Αετομηλίτσα, λοιπόν, έχει να επιδείξει 3 ενεργούς πολιτιστικούς συλλόγους, ένα μουσείο λαογραφίας, ένα πνευματικό κέντρο, μια εφημερίδα, στοιχεία που μαρτυρούν την αξιόλογη παράδοσή της. Αυτά, έχουμε χρέος όλοι εμείς ως κάτοικοι να τα διαφυλάξουμε ως κόρη οφθαλμού, αν θέλουμε να γνωρίζουν τις ρίζες μας κι οι επόμενες γενιές. Είναι άξιο επαίνου πως ένα τόσο μικρό ορεινό χωριό διαθέτει πλούσια πολιτιστική παράδοση και με πλήθος εκδηλώσεων. Αυτό, βέβαια, οφείλεται, στο σύνολο των κατοίκων οι οποίοι αγκαλιάζουν την όλη προσπάθεια, βρίσκονται κοντά στους συλλόγους, βοηθάνε εθελοντικά και έχουν συνειδητοποιήσει ότι το χωριό μας για να έχει όχι μόνο παρελθόν, αλλά παρόν, μέλλον και προοπτική για να πάει ακόμη πιο ψηλά, θα πρέπει να διατηρούνε τις παραδόσεις, τη γλώσσα, τα ήθη και έθιμα.

Γι' αυτό λοιπόν, ας μεταλαμπαδεύσουμε εμείς οι μεγαλύτεροι τη φλόγα της Αετομηλιτισιώτικης παράδοσης και στα παιδιά μας για να ελπίζουμε σε ένα καλύτερο αύριο.

ΑΝΘΩΜΕΛΙΔΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ